

SPECTACOLE

Ștefan OPREA

Rafinamentul Goldoni

Dacă ne-am întreba ce anume conferă modernitate și rezistență în timp comediei *Gâlcevile din Chioggia*, ar trebui să răspundem cu aprecierea lui Giorgio Strehler: faptul că este foarte deschisă marii scheme a vieții. Într-adevăr impresionează și azi naturalețea și simpatia cu care Goldoni a zugrăvit oamenii simpli, locurile și atmosfera din „marea carte a naturii și a lumii”, într-o construcție dramatică abilă și policromă – ceea ce îl determinase pe Goethe să-i aducă un elogiu: *„Strigătele răspicate ale oamenilor care se bucură sau se sfădesc, certurile lor, bruschetea, bonomia, veselia, manierele lor libere, totul este redat în mod magistral... Autorul merită cele mai mari elogi pentru acest tablou de realism profund”*.

Spectacolul realizat de regizorul Alexandru Dabija la Teatrul Național „Vasile Alecsandri” din Iași pare să fi avut în vedere tocmai aceste calități ale piesei – caracterul ei deschis, popular, aerul ei de spontaneitate, prospețime și veselie,

Teatrul Național „Vasile Alecsandri” din Iași – *„Gâlcevile din Chioggia”* de Carlo Goldoni. Traducerea: Florian Potra. Regia: Alexandru Darie. Scenografia: Axenti Marfa. Coregrafia: Brândușa Mircea. Distribuția: Petru Ciubotaru (*Jupân Toni*), Ada Gârțoman–Suhar (*Mătușa Pasqua*), Anne–Marie Chertic (*Lucietta*), Teodor Corban (*Titta Nane*), Călin Chirilă (*Beppe*), Florin Mircea (*Jupân Fortunato*), Tatiana Ionesi (*Mătușa Libera*), Monia Pricopi (*Orsetta*), Eliza Rusu (*Checca*), Liviu Manoliu (*Jupân Vincenzo*), Doru Aftanasu (*Tofolo*), Sergiu Tudose (*Isidoro*), Vitalie Bichir (*Portărelul*), Pușa Darie (*Canocchia*). Cântă Cezar Antal și Vasilica Oncioaia. Data premierei: 27 februarie 1999.

realismul și tonul ei satiric fără ostentație. Totul se desfășoară în plină lumină și cu o bucurie a jocului molipsitoare, într-un ritm alert, atent studiat, cu linii de mișcare scenică trasate aproape geometric, impunând un desen scenic rafinat, plăcut și antrenant. Regizorul știe exact ce a însemnat reforma lui Goldoni în comedia italiană – cea tentativă (reușită) de a o scoate din grotesc și vulgaritate și de a-i conferi gravitate, firesc, bun gust, comicitate verosimilă și rațională. Și spectacolul pune în valoare cu precizie și finețe aceste trăsături ale textului din perspectiva creatorului modern și a gustului evoluat al spectatorului de azi.

În decorurile – pe cât de simple, pe atât de elegante și sugestive – semnate de Axenti Marfa (un spațiu deschis tuturor posibilităților de mișcare, un plan înclinat și alunecos conform cu alunecările, cu oscilațiile caracterelor și situațiilor, un fundal de pânză, luminat permanent în

roșu – simbol al temperamentului aprins, meridional și, în aceeași măsură, punct de împreunare între mare și cer), actorii evoluează dezinvolt, neîngrădiți de arhitecturi sofisticate, purtând ei înșiși adaosurile necesare: coșurile cu pește, scaunele, ustensilele de lucru ale femeilor etc. Costumele au linie stilistică unitară și întregesc, prin culoare, atmosfera „marină” a locului și, în aceeași măsură, contribuie la caracterizarea personajelor; dominantele de alb și albastru trimit evident la o anume curățenie sufletească și morală a acestor ființe simple și la starea lor de oameni ai mării. Pare, la prima vedere, o contradicție stilistică faptul că, într-un asemenea cadru de rafinament și gust, apar elemente de un realism excesiv precum peștele și dovleacul copt, amintind de procedeele naturaliste. Regizorul a voit, desigur, să ne amintească de dorința lui Goldoni de a crea situații cât mai autentice, apropiate de natură. După cum a dorit să marcheze

faptul că, deși reformase decisiv comedia, nu putuse renunța dintr-o dată la procedeele *commediei dell'arte*, astfel încât, cel puțin unul dintre personaje – *Portărelul* (interpretat foarte plastic de Vitalie Bichir) – joacă în stilul acesteia. Descifrăm, în aceste recursuri regizorale, un respect și un omagiu adus de creatorul contemporan marelui dramaturg.

Interpretarea actoricească este unitară și ca tonalitate și ca ritm și ca bucurie a jocului, cu inflexiuni discret parodice; caracterele se dezvăluie cu voluptate, situațiile au substanță comică, verva gâlcevilor e plină de haz autentic – la aceasta contribuind toți interpreții; fără excepție. Sunt, totuși, câteva puncte de vârf în interpretare. Sergiu Tudose realizează un *Isidoro* complex – de la starea ușor dezabuzată a intelectualului marginalizat (cu un aer ușor cehovian!, marcat și de costum), la pișicherul interesat de farmece feminine – etalând procedee și mijloace de caracterizare originale și eficiente. Florin Mircea, apoi, în rolul lui *Jupân Fortunato-Bâlbâilă* – e de un comic irezistibil, de mare efect verbal și mimic. Petru Ciubotaru (*Jupân Toni*) pune accente foarte diverse în caracterizarea personajului său – o prezență vie, dinamică, amplu colorată din interior. Ada Gârțoman-Suhar (*Mătușa Pasqua*)

alternează inteligent veselia cu tristețea, șiretenia și arțagul cu bonomia într-un profil realizat în densă pastă comică. În sfârșit, Liviu Manoliu (*Jupân Vincenzo*) e mai echilibrat ca oricând în conturarea unui personaj... de echilibru în spectacol, cu rol de potolire a spiritelor aprinse.

În consonanță tonală cu aceștia, ceilalți interpreți au contribuții cu totul meritorii la întregirea peisajului uman constituit din individualități precis conturate: Teodor Corban (*Titta Nane*) și Călin Chirilă (*Beppe*) subliniază convingător furia geloziei colorată de nuanțe comice bine susținute; Doru Aftanasu e un *Tofolo* evoluând cu aplomb trucat – de un umor succulent – între bravuri de crai de mahala, șiretenii și lașități ridicole; Anne-Marie Chertic (*Lucietta*), Monia Pricopi (*Orsetta*) și Eliza Rusu (*Checca*) le înzestrează pe tinerele logodnice cu farmec feminin, fiecare cu un accent de caracter bine așezat. Prezențe mai discrete, dar înscriindu-și personajele în unitatea ansamblului, sunt Tatiana Jonesi (*Mătușa Libera*) și Pușa Darie (*Canocchia*). Cântă frumos, cu distincție, Cezar Antal și Vasilica Marini. Brândușa Mircea semnează o coregrafie adecvată care întregește ritmul și atmosfera generală a unui spectacol foarte plăcut, caracteristic pentru rafinamentul lui Goldoni, dar și al lui Alexandru Darie.

SPECTACOLE

Ștefan OPREA

Goldoni?

Montând *Bădăranii* de Goldoni la Teatrul „Mihai Eminescu” din Botoșani, regizorul Nikolov Perveli Vili a mizat – cum însuși declară în caietul de sală – pe ideea de carnaval: „Carnavalul e laitmotivul spectacolului...” Numai că *realitatea piesei și realitatea carnavalului* nu se întâlnesc niciodată, rămân mereu paralele sau consecutive, căci în timp ce carnavalul se desfășoară undeva afară, acțiunea propriu-zisă se consumă în interiorul casei lui Lunardo, unde nu intră nimeni fără voia lui. E drept că, din când în când, ecurile carnavalului pătrund în universul închis al casei prin oaspeții–invitați care vin parcă „îmbăiați” în veselia de afară, dar ecurile se pierd repede pentru a face loc întâmplărilor „de interior”, intrigii matrimoniale și dezvoltărilor de caracter, predominante în comedia lui Goldoni. Carnavalul izbucnește în scenă abia la sfârșit, după ce comedia s-a epuizat și personajele își pun măști și costume carnavalesci, integrându-se în *tarantella* finală – dinamică, vie, bogat colorată – cel mai izbutit moment al spectacolului (coregrafia: Victoria Bucur).